

jili značaj, če je obvladala učenca laž, učitelja pa nezaupljivost? In še druge: »Pedagogika, ki ne zna preprečiti, da bi dečki in mladeniči leta in leta, dan na dan lagali iz bojazljivosti — kako bi se mogla približati idealu nacionalne vzgoje?« In tega mnenja sem tudi jaz in sicer kar najbolj morem odločno, da nacionalna vzgoja ne obstoji samo iz državne himne in zastav in raznih spominskih dni, temveč v prvi vrsti v vzgoji — mōž!

Ko sem prej trdil, da laže otrok največkrat iz strahu, nam je vendarle ostala še cela vrsta nagibov, ki imajo za posledico laž. Laž izvira lahko tudi iz junaštva, ali iz eroizma, iz bolnega razpoloženja, pogosto iz različnih socialnih čuvstev otrokovih. N. pr.: Otroci bi rad nekaj veljali, ali opozorili nase, pa se baha z dejstvi, ki niso, ali pa druga zataji in pretvori, da bi njegovega ugleda ne znižala ali ga celo osramotila. Mnogokrat je otrokova laž popolnoma nezavedna, samo odraz njegove prebujne domišljije. Takega otroka najlože ozdravimo, če se popolnoma nič ne zanimamo za njegovo pripovedovninje. Včasih pa nam otrok pove sam, zakaj je lagal ker bi mu resnice ne verjel. Kakšno svarilo je to za učitelja, naj brez najtrdnejših dokazov nikdar ne dvomi o resničnosti otrokovih izjav! Kolikokrat zapeljemo otroka v laž sami, ko ga vprašamo: »Si ti to storil?« Kaj bo otrok odgovoril drugega kot »Ne!?!« Vprašajmo ga: »Zakaj si storil?« »Kaj si govoril?« Taka sugestivna vprašanja so jako dobro sredstvo, da obvarujemo otroka pred neresnico. Otroka pa, ki je svojo krivdo pošteno priznal, ne kaznujmo pretrdo.

In konečno: Klicanje drugih učenecv za pričo. Stvar je silno kočljiva. Otroku, ki mu je prijateljski čut že prilično zelo močno razvit, se upira, da bi s svojo izjavo škodoval tovarišu. In se zlaže. Ne ve nič. Kako to zabraniti? Najkrajše seveda s tem, da sploh ne kličem nikogar za pričo. Če pa se temu že nikakor ne morem izogniti, tedaj le z mnogo mnogo finega takta. Učitelju, ki ni tujec v razredu, se bo posrečilo. Otroci ljubezen čuti in jo vrača z zaupanjem, druge poti ni.

Tožarenje pa je znak pomanjkanja tovariškega čuta in jo učitelj ozdravi ravnotako kot laž iz prebujne fantazije, s tem, da ga prezre in presliši.

Učenec je v šoli prvič postal član neke zajednice, ki je zelo širša kot domača družina. S tem pa so se razširili seveda tudi vplivi, ki posegajo v njegovo duševno življenje. Enega takih konfliktov smo ravnokar spoznali. Jih je pa brez konca in kraja in učitelji jih navadno vse premalo vpoštevajo. Človek je slika svojega miljeja. Kako in koliko vpliva na otroka okolica?

Poglejmo najprej same sebe. Kaj pa najbolj ovira samoodločevanje naše tkzv. svobodne volje? Sugestija mase, občega mnenja, predsodkov. Naše individualno, osebno hotenje, čutenje in mišljenje je več ali manj zasušeno. Velikokrat se niti ne zavemo, kako zelo vpliva na nas samoljubje, častihlepje, strah, ženiranje itd., kako zelo se n. pr. bojimo v posameznih slučajih, da bi ljudje ne rekli česa. »Ne pokaži ljudem, da si drugačen od njih... Komaj bodo spoznali, da nisi iz njih testa, pa te bodo kamenjali...«, pravi Cankar o križu na gori. In res jih je malo, ki bi si svoje prepričanje upali vedno in povsod jasno pokazati. »Ni vredno zamere« — je naša formula, ali pa — se potajimo iz oportunitete.

Otroku silno ugaja, da mu pritrjuje okolica. »Prej je bil priden, predno je začel hoditi v šolo, zdaj pa tak in tak« — slišimo damadan, Zakaj? Ker šola ne zna dovolj izrabiti teh šolskih vplivov zase. V razredu je vedno po par otrok, ki so nekaki voditelji ostalih: ti jim slede k vsemu, dobremu ali slabemu, posnemajo jih ali vsaj skušajo posnemati. Ne poznajo tu ne dobrega ne slabega. Zopet navajam Cankarja: »... V srcih nam je bil napisan vse drug in drugačen katekizem; bil je svet in strog... Tam so bili sami neodpušljivi in vnebovpijoči grehi, taki grehi ki jih ni poznal šolski katekizem... Ne bil bi nikakršen greh, če bi oklestil do zadnje mladike ves Majerjev vrt; ali bil bi vnebovpijoč greh, če bi zatožil tovariša, da je klestil. Fantje imajo svojo posebno pravico in postavo, nikjer zapisano, od nikogar zaukazano. Mislim, da jo je bil ustanovil za človeško dušo sam Bog in da so jo šele kasneje, v pohujšanih časih, izkvarili čemerni pisarji in farizeji...«

Res pa je, da gre to tovarištvo včasih tako daleč, da se dečki naravnost sramujejo svojih boljših čuvstev in hlinijo surovost ali razbrzdanoost, ki je v resnici in v njih. In slab vzgled ravnov tem času

lahko odloči usodo njihovega vsega življenja. Učitelj mora zdaj to silo, ki deluje zoper njega, preosmeriti, izrabiti zase. To se mu bo posrečilo le na ta način, da otrokom ta njihov čut za kolektivnost prizna, jim pusti, da si bodo — pod njegovim nadzorstvom seveda — sami skrbeli za svoj red in se obenem čutili zanj tudi odgovorne. Ko pa je enkrat spoznal značaj vsakega posameznika in obenem razmerje njegovo do skupnosti, potem mu ne bo težko, da najde in pridobi zase ravno one, ki imajo največji vpliv v razredu. Kakor hitro ima te voditelje na svoji strani, je pridobljeno vse, ker mu bo sledil sam od sebe ves razred. In te le besede sem si bil nekoč prepisal: »Čim trdnejša naj prej ali slej postane zajednica, tem bolj moramo posameznika očuvati, da ne postane orodje svojih tovarišev, brez lastne volje in samo odsev družabne sosesčine, temveč da bo kot samostojna sila posegal v socialno življenje.«

V šoli imamo nadalje še celo vrsto malenkosti, ki pa za vzgojo značaja niso malenkosti. Recimo — ravno malenkost. Majhen in malenkosten, to smo se navadili, da ne razločujemo več, da nam je isto. Pa ni. Naše življenje je n. pr. sestavljeno iz samih malenkosti; če pa te zase malenkostne majhne hiše seštejemo, dobimo vsoto, ki je velika in dragocena — naše življenje. To je razumela — namreč pomen malenkosti — že ljudska modrost v svojih pregovorih, brez vinarja in goldinarja, zrno do zrna, kamen do kamna itd. Zato treba, da navajamo otroka že od prvega hipa, da spoštuje te malenkosti, s tem ga učimo vestnosti, natančnosti in varčnosti. Ni filisterstvo, ni pedanterija, če n. pr. pri sanju strogo, odločno in dosledno zahtevam od učenca, da piše ravno med vrste in ne pod nje in ne nad nje. Vadim jih s tem morda ne tako zelo pisanja, kot velike zvestobe v malem, Luites pravi: »Največ so vredne one čednosti, ki se nanašajo na najbolj vsakdanje potrebe.«

Kaj pa je potem pedanterija? Pedanterija je oni, ki pazi, ali kakor rečemo, jaha na malenkosti zaradi te malenkosti, mogoče celo samo zato, da pokaže svojo oblast ne pa, da bi hotel doseči veliko celoto.

Res — morda je recimo izpolnitev kake dolžnosti sama na sebi malo važna; važna pa je to, česar se otrok ob nji navadi, ali dolžnost izpolniti ali pa jo omalovažiti in zanemariti. Iz malega namreč raste veliko. Če ne popravljamo majhnih napak — pa ne mislim samo v zvezkih! — bomo morali velike, če sploh ne bo že prepozno.

Druga taka malenkost je navajanje k točnosti. Tudi o njej velja isto; kdor se ni točnosti navadil z mlada, ne bo točen nikdar. Ravnotako: kdor se že v šoli ni odvadil klepetanja, bo ostal klepetav vse življenje. Naprej: pohvala in graja. Treba je, da šola zbudi marljivost s tem, da zbudi tekmovanje; ne sme pa se izpreveči častihlepje v častihlepje. Pohvala za stvari, ki jih je učenec bil dolžan storiti, otopi ta čut. —

Previdnost v redovanju. Otroci silno občuti vsako storjeno mu krivico in bi izgubil zaupanje v učiteljevo pravičnost. Ta pa je bistvena sestavina njegovega ugleda. — Tudi razni surovi ali vsaj manjšini pridevki in smenjenja otrokovih napak ne smejo v razred; v dotičnem, ki je prizadet, rodi odpor, v drugih pa nekolegijalnost in napačno mnenje, da so sami nekaj več. — Zapor p o š o l i. Je v svoji vzgojni vrednosti zelo problematičen in bi se kvečjemu smel uporabljati v to, da učenec nadomesti, kar je bil po svoji krivdi zamudil, ne pa za kazni. In brez strogega nadzorstva tudi ne.

Da bi podajal smernice, kako naj etično prepojimo učno snov, mi je okvir tega referata mnogo preozek. Saj niti treba ni; saj se vam prilika ponuja takorekoč sama — vedno, povsod. Samo — za Boga vas prosim, vzite tiste »mične« povestice, ki tako lepo binglja od njih njihov moralčni repek, da se nehote zmislim na Stritarjevo kravico prodano in na nek, iz njenega spola izvirajoč njen organ, vzite tiste povestice za peč. Smatrajmo otroke za doraščajoče ljudi, dajmo jim življenja, takega kot je, ne pa tistega tako omladno sladkega papirja. Hvaležni so otroci; poskusite.

Pri koncu sem. »Šola skušaj«, pravi prof. Ozvald, »iz učenca napraviti človeka in pol. Od te vsote veljaj polovica znanju, a celota človeku.«

Da bomo živeli lepše kot danes. Na delo!

Žične modroce
vseh velikosti iz pobakrene žice v lesenem okvirju s križno ali najnovjšo z vzmetno oporo izdeluje tvornica žičnih modrocev in drugih žičnih pletenin.
P. n. učiteljstvu popust!
Matevž Rabič,
Javornik pri Jesenicah (Slovenija).

Stavnice za abecedarje (glej Fr. Fink „Posebno ukoslovje“) po 15 D.,
črke za šolske čitalnike, 250 komadov 25 Din, razpošilja založništvo „Fromove stavnice“, p. Pesnica pri Mariboru.

Pozor
glasbena društva in godbeniki!
Čelo,
starinski, strokovnjaški, renoviran, ugodno ocenjen po glasbeniku - umetniku, prodam za 2500 Din.
FROM, nadučitelj, Pesnica pri Mariboru.

УЧИТЕЉСКА ТИСКАРА
у Љубљани, Франчишканска улица 6
има своју властиту Творницу школских писанака свију врста и рисанке (цртанке) Израђује и писанке за округло писање. Захтевајте ценике и узорке писанака! На захтев израђује за веће нарудбе и посебне насловне странице.
Учитељска тискара прима нарудбе за тискање књига, брошура и тисканица свију врста у српском или хрватском језику — ћирилицом и латиницом.
Цене ниске! Радња солидна!
Изишла је у српско-хрватском језику књига:
„Историја Срба, Хрвата и Словенаца“.
Уџбеник за ученике народних школа. Одобрен одлуком госп. Министра Просвете О. Н. Бр. 45. 659.
Израдио: Јово П. Јовановић, шеф кабинета Министра Просвете.
Наручбе прима Учитељска тискара у Љубљани.
Уведите у своје школе само писанке Учитељске тискарне, захтевајте у трговинама (дућанима) само оне ствари, које произвађају наша сталешка господарска подухота!
Школе имају 10% попушта — трговци по договору.
Наручбе прима:
УЧИТЕЉСКА ТИСКАРА, ЉУБЉАНА,
Франчишканска ул. 6.

Šolskim vodstvom, okrajnim šolskim svetom in drugim uradom, prosvetnim društvom i. t. d. se priporoča za izvršbo in dobavo vseh vrst
štampilij,
društvenih znakov, pečatov, pečatnih znamk, datumov, numeratorjev in vseh v to stroko spadajočih predmetov.
Graverski zavod SITAR & SVETEK
LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 13.
Школским водствима, средним школским већима те другим уредима, просветним друштвима и т. д. препоруча се за израду и добаву свију врсти
ШТАМПИЈА,
друштвених знакова, печатника, печатних марака, датума, нумераторја те свију у ову струку спадајућих предмета.
Граверски завод СИТАР & СВЕТЕК
ЉУБЉАНА, Св. Петра цеста 13.

TOVARNA
TELOVADNEGA, ŠPORTNEGA, IGRALNEGA IN GASILNEGA ORODJA
STANE VIDMAR
PRED ŠKOFIJO 19. LJUBLJANA Sv. PETRA CESTA 75.

Priporoča se:
HOTEL SLON
kavarna, restavracija in kopališče.
Hedžet - Koritnik.